

Vleermuisonderzoek Dorpsweg 81a en Schoolstraat 9a/9b te Hoogblokland

Aanvullend onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet

Colofon

Status:	Definitief
Project:	BE/2016/160
Datum:	7 oktober 2016
Samensteller(s):	ing. C.J. Blom en ing. T.P.J. den Otter
Oprachtgever:	 GEMEENTE GIESSENLANDEN Postbus 1 4223 ZG Hoornaar
Contactpersoon:	dhr. ing. J. Venderbos

Disclaimer

Blom Ecologie is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie.

© Blom Ecologie / Gemeente Giessenlanden

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

Inhoud

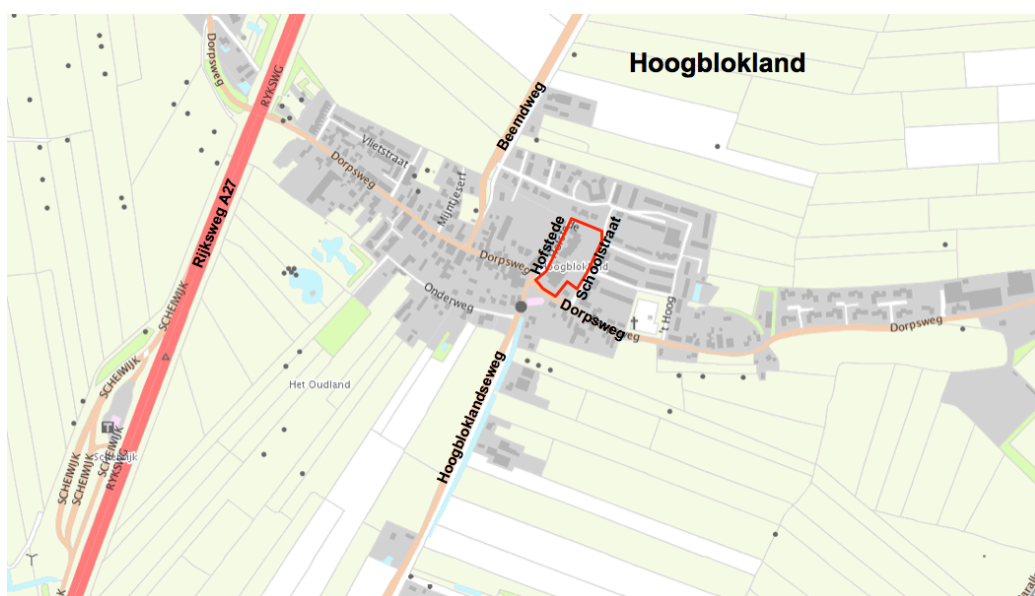
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Plangebied en ruimtelijk ingreep	6
1.3 Te verwachten soorten en functies	6
1.4 Wettelijk kader Flora- en faunawet m.b.t. vleermuizen	7
2 Methode	9
2.1 Methode	9
2.2 Inventarisatie	9
3 Resultaten	11
3.1 Waargenomen soorten	11
3.2 Aanwezige gebiedsfuncties	12
4 Conclusie	15
5 Literatuur	17

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De gemeente Giessenlanden is voornemens om de openbare basisschool 'Den Beemd' en dorps huis 'De Hoeksteen' te slopen voor de realisatie van een multicultureel centrum. De gebouwen zijn gelegen in het centrum van Hoogblokland aan de Dorpsweg 81a en Schoolstraat 91/9b. Tevens maken een cafetaria, twee parkeerplaatsen en een schoolplein onderdeel uit van de planlocatie.

Omdat tijdens de werkzaamheden mogelijk negatieve effecten voor beschermde soorten op kunnen treden is het plangebied (figuur 1), middels een oriënterend onderzoek, onderzocht op aanwezige beschermde natuurwaarden en vervolgens getoetst aan de effecten van de werkzaamheden (Blom, 2016).

Figuur 1 De rode omlijning weergeeft de ligging van de planlocatie aan de Dorpsweg 81a en Schoolstraat 9a/9b te Hoogblokland (bron: ruimtelijkeplannen.nl).

Op basis van het oriënterend onderzoek kon de aanwezigheid jaarrond beschermde rust- en/of verblijflocaties van vleermuizen niet worden uitgesloten. Om de mogelijk negatieve effecten voor vleermuizen in kaart te brengen was aanvullend onderzoek noodzakelijk. De gemeente Giessenlanden heeft Blom Ecologie verzocht dit aanvullend onderzoek uit te voeren. In voorliggende rapportage worden de bevindingen beschreven.

Onderzoeksdoel

In dit aanvullende onderzoek naar vleermuizen zijn de volgende onderzoeksvragen centraal gesteld:

- Zijn vleermuizen aanwezig in het plangebied?
- Op welke wijze maken vleermuizen gebruik van het plangebied? Zijn in het plangebied vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig?
- Hebben de voorgenomen activiteiten een negatief effect op de voorkomende soorten en/of de functionaliteit van de leefomgeving van vleermuizen?

1.2 Plangebied en ruimtelijk ingreep

Plangebied

De planlocatie is gelegen aan de Dorpsweg 81a en Schoolstraat 9a/9b te Hoogblokland en bestaat uit de openbare basisschool 'Den Beemd', dorpshuis 'De Hoeksteen', twee parkeerterreinen en een schoolplein. Het dorpshuis bestaat grotendeels uit 1 bouwlaag en deels uit 2 bouwlagen, de basisschool bestaat uit 1 bouwlaag met puntdaken. Ten zuiden en oosten van de locatie zijn parkeerplaatsen gesitueerd. Rondom de gebouwen is sprake van groenstroken en gazon. Een uitgebreidere beschrijving van het plangebied en een fotografische impressie hiervan zijn opgenomen in rapportage van het oriënterend onderzoek (Blom, 2016).

Ruimtelijke ingreep

De ruimtelijke activiteiten zullen op hoofdlijnen bestaan uit de volgende werkzaamheden:

- sloop bestaande bebouwing: algemene sloopwerkzaamheden en afvoer van materiaal;
- verwijderen terreinverharding en -inrichting: graafwerkzaamheden, transport (afvoer) van materiaal en groen;
- terrein bouwrijpmaken: vergraven, aanbrengen puin, aanleg nutsvoorzieningen;
- bouw multicultureel centrum: allerhande bouwwerkzaamheden;
- revitalisatie terrein en aanleg buitenopslag; allerhande (straat- en hoveniers)werkzaamheden.

Effecten

Naar aanleiding van de beoogde ruimtelijke ingrepen kunnen de volgende effecten voor vleermuizen optreden:

- beschadigen, doden en verwonden van nestgebonden, juveniele of individuen van vleermuizen;
- wegnemen/vernietigen van voortplantings- of vaste- rust en verblijfplaatsen van vleermuizen.

1.3 Te verwachten soorten en functies

Uit oriënterend onderzoek bleek dat het plangebied mogelijk een functie heeft voor vleermuizen (Blom, 2016). De te slopen gebouwen zijn nauwkeurig geïnspecteerd op de aanwezigheid van potentiële invliegopeningen (o.a.: open stootvoegen, kieren en spleten). Het dorpshuis heeft een ontoegankelijke spouw (bijenbekjes in open stootvoegen) en alle dakranden zijn afgedicht. Het schoolgebouw heeft enkele toegankelijke spouwruimtes van ca. 5cm, de open stootvoegen zijn zowel aan de onder- als aan de bovenzijde van de gevels aangebracht. Op basis van technische tekeningen betreft dit waarschijnlijk alleen het later aangebouwde gedeelte van de school. Voor de toegankelijke spouw geldt dat niet uitgesloten kon worden of deze functioneel is voor vleermuizen als vast rust- en verblijfplaats. De aanvlieghoogte is echter suboptimaal. Tevens zijn geen gebruikssporen van vleermuizen aangetroffen zoals uitwerpselen, prooi-resten en bruinverkleuring langs de randen van de open stootvoegen.

Gelet op het vorengenoemde en de geschiktheid van de directe omgeving heeft het aangebouwde deel van het schoolgebouw slechts een beperkte potentie voor vleermuizen. In de bomen bij de parkeerplaatsen hangen 5 vleermuiskasten. De kasten zijn recentelijk geplaatst (pers. med. dhr. ing. J. Venderbos) en in de meeste gevallen beperkt 'aanvliegbaar' voor vleermuizen. Het is uitgesloten dat de kasten reeds bewoond of gebruikt worden door vleermuizen. Op basis van habitatkenmerken, het geprefereerde habitat van de soorten en *expert judgement* is beoordeeld dat de te slopen bebouwing mogelijke een functie heeft als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen.

1.4 Wettelijk kader Flora- en faunawet m.b.t. vleermuizen

Flora- en faunawet, vleermuizen

Alle inheemse vleermuissoorten vallen onder het zwaarste bescherming regime, tabel 3. Vleermuizen maken gebruik van 4 typen verblijfplaatsen (kraam-, zomer-, paar- en winterverblijfplaats). Afhankelijk van de soort bevinden deze verblijfplaatsen zich in gebouwen, bomen, rotsen of andere specifieke locaties. In de schermer- en nachtperiode trekken vleermuizen van de verblijfplaats naar de foerageergebieden. Vleermuizen opportunistisch waardoor er vaak sprake is van een geleidelijk diffuse verspreiding gedurende de avond.

Vleermuizen oriënteren zich op elementen in het landschap tijdens de migratie tussen de verblijfplaats en foerageergebieden. De verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving (foerageergebieden en verbindingroutes) zijn strikt beschermd.

Wanneer er bij ruimtelijke ontwikkelingen sprake is van aantasting van de verblijfplaatsen en/of functionele leefomgeving leidt dit altijd tot een ontheffingsaanvraag van artikel 75 (Ff-wet). Ontheffing voor ruimtelijke ontwikkelingen wordt alleen verleend na een zware toetsing en op basis van zwaarwegende criteria: dwingende redenen van groot openbaar belang, dreiging voor volksgezondheid en veiligheid en/of (voorkoming) van ernstige (economische) schade. Ten aanzien van de vaste rust- en verblijfplaatsen alsmede de functionele leefomgeving van vleermuizen bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen toe te passen en daarmee overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen (mitigatieplan).

Flora- en faunawet, verbodsbepalingen

De bescherming van vleermuizen bij ruimtelijke ontwikkelingen is wettelijk hoofdzakelijk verankerd in de artikelen 11 en 12 van de Flora en faunawet.

Artikel 11; 'het is verboden nesten, hopen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren'.

Artikel 12; 'het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen'.

2 Methode

2.1 Methode

Vleermuisonderzoek

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol. Het vleermuisprotocol is ontwikkeld door Het Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdiervereniging. Het protocol vormt een kwaliteitsstandaard wat jaarlijks geëvalueerd wordt. Onderzoeken die volgens het protocol uitgevoerd worden, kunnen in principe volstaan bij ontheffingsaanvragen (art. 75 Ff-wet) en juridische procedures. Voorliggend onderzoek is uitgevoerd naar de standaarden van het protocol. In navolging van het protocol dienen voor dit onderzoek twee bezoeken te worden afgelegd in de periode 1 april/15 mei tot 15 augustus/15 oktober waarvan minimaal 1 bezoek in de kraamperiode (15 mei - 15 juli) en 1x 's ochtends, inventarisatie 2 x 2 uur, starttijd 0-30 min voor zonsopkomst, eindtijd 30--60 min voor zonsopkomst en 8 weken tussen inventarisatieronden. Weersomstandigheden; minimale temperatuur 5 °C, maximale windkracht 3 Bft en als neerslag maximaal motregen.

2.2 Inventarisatie

Veldbezoek

De planlocatie is vier keer bezocht (tabel 1) door 1 medewerker van Blom Ecologie. Tijdens deze bezoeken zijn de planlocatie en de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen. Tijdens het onderzoek is gelet op foeragerende en communicerende (m.n. roepende mannetjes) vleermuizen. Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van een verrekijker en batdetector.

Tabel 1 Veldbezoeken op de planlocatie. De weersomstandigheden voldeden aan de minimumcriteria zoals opgenomen in de het vleermuisprotocol.

	Datum	Weersomstandigheden
Onderzoekronde 1	26 mei 2016	droog (8/8), 13 °C, wind 1-2 Bft
Onderzoekronde 2	16 juni 2016	droog (8/8), 14 °C, wind 1-2 Bft
Onderzoekronde 3	25 augustus 2016	droog (0/8), 25 °C, wind 1-2 Bft
Onderzoekronde 4	19 september 2016	droog (8/8), 18 °C, wind 1-2 Bft

3 Resultaten

3.1 Waargenomen soorten

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is een typische gebouwbewonende soort. De soort gebruikt ruimten onder daken, in spouwruimtes en achter gevelbekleding als kraam-, zomer, paar-, en overwinteringslocatie (Limpens et al., 1997; Dietz et al., 2011). Tijdens alle veldbezoeken zijn waarnemingen gedaan van foeragerende en passerende gewone dwergvleermuizen (*Pipistrellus pipistrellus*). Telkens betrof het slechts enkele foeragerende dieren die ruim na zonsopgang of voor zonsopkomst in het plangebied aanwezig waren. Veelal betrof het foeragerende dieren langs de noord- en zuidzijde van het schoolgebouw. De waargenomen gewone dwergvleermuizen waren in meest gevallen slechts een korte periode 5-10 min. aanwezig. Tijdens de veldbezoeken in de paarperiode zijn geen roepende mannetjes waargenomen. In- en/of uitvliegende dieren in gebouwen zijn niet geconstateerd.

Laatvlieger

De laatvlieger is een typische gebouwbewonende vleermuis. De soort gebruikt ruimten onder daken, in spouwruimtes en achter gevelbekleding als kraam-, zomer-, paar- en overwinteringslocatie. Gebouwen worden soms gebruikt als baltslocatie (Dietz et al., 2011). De soort gebruikt als foerageergebied met name open plekken in een structuurrijke omgeving. Tijdens het veldbezoek op 26 mei 2016 en 19 september 2016 is een waarneming gedaan van een overvliegende of passerende laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) boven het dorps huis (figuur 2). In- en/of uitvliegende dieren in gebouwen en/of bomen zijn niet geconstateerd.

Rugstreepad

De rugstreepad is een soort van ruderaal terreinen en temporele wateren. De soort preferert pioniersituaties waarin de concurrentiedruk van andere amfibieën en kans op predatie laag is. Dergelijke omstandigheden zijn niet aanwezig op de planlocatie. Tijdens het veldbezoek op 16 juni 2016 is een adulte rugstreepad aangetroffen. De rugstreepad was waarschijnlijk afkomstig van de sloot aan de noordzijde, er was een duidelijke beweging zichtbaar van noord naar zuid. Tijdens alle bezoeken is nadrukkelijk gelet op de aanwezigheid van migrerende rugstreepadden en/of roepende dieren. Met uitzondering van de waarneming op 16 juni zijn deze niet aangetroffen.

Figuur 2 Waargenomen rugstreepad op de planlocatie.

3.2 Aanwezige gebiedsfuncties

Tijdens de inventarisatie zijn gewone dwergvleermuis en laatvlieger waargenomen (3.1). Per functie wordt beschreven wat de betekenis is voor de waargenomen soorten.

Verblijfplaatsen en leefgebied vleermuizen

In dit onderzoek zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in de te slopen bebouwing. De eerste waarnemingen van vleermuizen tijdens de veldbezoeken vonden telkens ruim na het uit- of invliegmoment plaats. Naar verwachting bevinden de verblijfplaatsen van deze dieren op enige afstand van de planlocatie. Tijdens het onderzoek is duidelijk geworden dat het plangebied hoofdzakelijk door gewone dwergvleermuis gebruikt wordt als foerageergebied. Tijdens alle bezoeken maakten de vleermuizen telkens hoogstens 10 minuten gebruik van de planlocatie als foerageergebied. De meest gebruikte locaties zijn de luwte en beplanting aan de zuidzijde van het schoolgebouw en rondom de kastanjeboom aan de oostzijde van het schoolgebouw.

Op de projectlocatie is in beperkte mate relevante vegetatie aanwezig. Het aanbod van prooidieren is relatief laag en beperkt ongeschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Het relatief lage aantal en korte waarnemingen bevestigt dit beeld.

Gewone dwergvleermuizen foerageren in dorpskernen rondom structuurrijke tuinen, groenstroken, parkachtige structuren en dergelijke. De soort is slechts beperkt gevoelig voor lichtverstoring, reguliere straat- en tuinverlichting leidt niet tot effecten op de soort. De ontwikkeling leidt niet tot een (significante) aantasting van verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving van de gewone dwergvleermuis en/of andere vleermuizen.

Leefgebied rugstreepd

Aanvankelijk werd de rugstreepd niet op de locatie verwacht omdat geschikt leefgebied voor de soort ontbreekt. Er zijn geen geschikte voortplantings- of overwinteringslocaties aanwezig op de planlocatie. Het is dan ook uitgesloten dat de beoogde ingrepen leiden tot aantasting van essentieel leefgebied van de soort. Echter tijdens de werkzaamheden kan geschikt leefgebied ontstaan (ruderaal terrein en/of voortplantingswateren) en gedurende de migratie in het voorjaar, najaar en foerageertochten kunnen rugstreepd worden verstoord of gedood. Naar verwachting betreft het slechts enkele individuen die min of meer incidenteel op de planlocatie voorkomen. Teneinde effecten op de rugstreepd te voorkomen wordt geadviseerd om langs de sloot aan de noordzijde een amfibieënscherm te plaatsen zodat rugstreepd en andere amfibieën niet direct de ontwikkellocatie betreden maar naar de buitenzijden worden geleid. De omliggende tuinen, groenstroken en straten zijn niet minder geschikt als de gebruikte migratieroute.

Figuur 2 De oranje vlekken en lijnen markeren de meest gebruikte foerageerlocaties en vliegrichtingen van de waargenomen gewone dwergvleermuizen. De blauwe lijn markeert de vliegroute van laatolieger en de groene stippellijn bij benadering de migratieroute van rugstreppad (bron kaart: planvieuwer.nl).

4 Conclusie

Conclusie

Vleermuizen

In de periode medio juni tot en met medio september 2016 is onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen op de projectlocatie aan de Dorpsweg 81a en Schoolstraat 9a/9b te Hoogblokland uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen in het vleermuisprotocol (NGB, 2013). Tijdens het onderzoek is vastgesteld dat de te slopen bebouwing op de locatie geen functie heeft voor vleermuizen. Tevens maakt de planlocatie geen essentieel onderdeel uit van het functioneel habitat. De beoogde sloop en herontwikkeling heeft geen negatief effect op vleermuizen.

Rugstreepad

In de periode medio juni tot en met medio september 2016 is onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen op de projectlocatie aan de Dorpsweg 81a en Schoolstraat 9a/9b te Hoogblokland uitgevoerd. Tijdens dit onderzoek is eenmaal een passerende rugstreepad waargenomen. De planlocatie heeft geen essentiële functie voor de soort. Mits maatregelen worden getroffen zijn effecten op de rugstreepad uitgesloten.

Advies m.b.t. uitvoering

- 1). De rugstreepad en andere amfibieën maken mogelijk (incidenteel) gebruik van de planlocatie om van uit de watergangen en/of het de polder in het noordelijke deel van Hoogblokland naar zuidelijke deel van Hoogblokland te trekken. Om de aanwezigheid van amfibieën tijdens de werkzaamheden te vermijden dient langs sloot aan de noordzijde van de planlocatie een amfibieënscherm te worden geplaatst.
- 2). De luwte tussen de bebouwing en de groenere delen van de planlocatie worden door vleermuizen gebruikt om te foerageren en/of te passeren. Het betreft in beide gevallen (zeer) lage dichtheden. Vleermuizen foerageren opportunistisch waarbij het actuele insectenaanbod bepalend is voor de aan- dan wel afwezigheid van vleermuizen. In het kader van de algemene Zorgplicht adviseren we om vleermuisvriendelijke verlichting toe te passen tijdens de sloop en ontwikkeling.

5 Literatuur

Blom C.J., 2016. Oriënterend onderzoek naar beschermde flora en fauna Dorpsweg 81a en Schoolstraat 9a/9b te Hoogblokland. Blom Ecologie, Waardenburg

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Rugstreepad *Bufo calamita*. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Websites

www.planvieuwer.nl

www.ruimtelijkeplannen.nl

www.vleermuisprotocol.nl

www.waarneming.nl

